

Euroopa raamatukogud ja e-kirjastamise väljakutsed

Ühiskonna ees seisavad suured muutused, mille hulgas on üheks suuremaks väljakutseks meedia ja infoturu teisenemine. Euroopa jaoks kätkeb see ühtaegu võimalusi ja ka ohte.

Euroopa poliitikute ülesandeks on avalike teenuste kaudu tagada kõigile Euroopa kodanikele vaba juurdepääs informatsioonile, haridusele, kultuurile, vaba aja veetmise võimalustele ja sisule. Konkurentsivõimeline turg saab olla innovaatiline vaid siis, kui ta toetub haritud ja informeeritud kodanikele. Selles kontekstis tagavad raamatukogud kõigile Euroopa kodanikele vaba juurdepääsu sisule, informatsioonile ja kultuurile. Ent praegusel digitaalajastul takistab kehtiv seaduslik raamistik raamatukogudel nende elementaarsete teenuste tagamist ühiskonnale, eelkõige e-raamatute turu arendamise osas.

1. Kuna esimese müügiperioodiga lõpeb levitamisoigus, tohib raamatukogu osta raamatumüüjalt Kirjastaja töid, nt raamatuid, ja laenutada neid raamatukogu lugejaile. Raamatukogu tegevus ei riku autori (ega ühegi teise õiguste valdaja) õigusi. Järelikult otsustab raamatukogu oma kogude arendamise poliitikast lähtudes, missuguseid raamatuid osta ja avalikult laenutada.

2. Teisalt, kuna e-laenutus on teenus, siis lõppemise mõistet kohaldada ei saa ja raamatukogu tohib digitaalse objekti, e-raamatu või e-ajakirja omandada ainult autoriga (või teiste õiguste omajatega) litsentsilepingu sõlmimise teel. Õiguste omajail on voli otsustada, kas nad soovivad võimaldada juurdepääsu konkreetsele teosele, ja määrata juurdepääsu tingimused. Selle tulemusena võib kogude arendamise poliitikat hakata määrama mitte raamatukogu, vaid kirjastaja.

3. Asjaolu, et nii raamatukogude kogude arendamise poliitika kui ka vaba juurdepääsu üle Euroopa kodanikele võib hakata otsustama kirjastaja, on tähelepanuväärne ja meie arvates vastuvõetamatu. Oluline on leida sellele probleemile lahendused.

Sellest tulenevalt soovitab EBLIDA järgmist:

- a. Sõlmida vastastikuse mõistmise memorandum Euroopa Kirjastajate Föderatsiooniga (Federation of European Publishers) „Õiglaste Litsentseerimismudelite” osas.
- b. Kaasajastada e-raamatuid, e-laenutust ja e-sisu puudutavat autoriõiguse režiimi, et võimaldada raamatukogudel jätkata teenuste pakkumist kõigile Euroopa kodanikele.

EBLIDA on Euroopa raamatukogude ja infotöötlusorganisatsioonide assotsiatsioon (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations), Euroopa rahvusraamatukogude, informatsiooni-, dokumentatsiooni- ja arhiiviühenduste ja -asutuste sõltumatu katusorganisatsioon